

Bajka u predškolskom odgoju

Graša, Valentina

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:691503>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**



Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)



Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

VALENTINA GRAŠA

BAJKA U PREDŠKOLSKOM ODGOJU

Završni rad

Pula, 2016.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

VALENTINA GRAŠA

BAJKA U PREDŠKOLSKOM ODGOJU

Završni rad

JMBAG: 0303039815, izvanredni student

Studijski smjer: Predškolski odgoj

Predmet: Dječja književnost

Mentor: doc. dr. sc. Vjekoslava Jurdana

Pula, 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

ZAHVALA

Ovom prilikom zahvaljujem svim profesorima koji su me tijekom ove tri godine studiranje poticali u radu i prenosili svoje znanje. Najviše zahvale upućujem svojoj mentorici, doc. dr. sc. Vjekoslavi Jurdani, koja mi je svojim vrijednim savjetima i svojom strpljivošću pomogla pri završnom radu i poticala uspješno privođenje studija kraju. Na kraju bih zahvalila svojoj rodbini i prijateljima koji su svojom podrškom bili uz mene, a najveće hvala mojim roditeljima i bratu koji su mi svojim vrijednim savjetima i moralnoj podršci potaknuli da shvatim važnost studija u svom životu. Veliko hvala svima!

SADRŽAJ:

Sadržaj

1. UVOD	1
2. DJEČJA KNJIŽEVNOST	2
3. BAJKA – KRALJICA PRIČE	4
3.1. Razvoj bajke kroz povijest	6
3.2. Narodna bajka.....	7
3.3. Umjetnička bajka	9
3.4. Suvremena ili moderna bajka	10
4. BAJKA I DIJETE.....	11
4.1. Kada treba biti oprezan s bajkom	13
4.2. Uloga bajke u razvoju djetetovih sposobnosti	15
5. BAJKA U KNJIŽEVNOM ODGOJU I OBRAZOVANJU NA PREDŠKOLSKOJ RAZINI.....	17
6.1. Kako i kada čitati djetetu bajke?.....	20
6.2. Zašto djeci treba čitati bajke?	21
6.3. Jesu li klasične bajke strašne za djecu predškolske dobi?	22
7. METODOLOGIJA RADA	23
7.1. Uvod u problem	23
7.2. Predmet istraživanja	24
7.3. Cilj istraživanja.....	24
7.4. Zadatci istraživanja.....	24
7.5. Hipoteze i subhipoteze.....	25
7.6. Varijable istraživanja	25
7.7. Osnovni skup (populacija) i uzrok istraživanja	25
7.8. Metode istraživanja.....	26
ZAKLJUČAK.....	33
SAŽETAK.....	35
SUMMARY.....	36

LITERATURA	37
PRILOZI.....	39
ANKETNI UPITNIK ZA RODITELJE	40
ANKETNI UPITNIK ZA ODGOJITELJE	41

1. UVOD

Svi dobro znamo koja priča počinje s: „*Bilo jednom davno...*“ Dovoljno je nekoliko riječi kako bi se upustili u daleka putovanja na koja nas vode različiti junaci određene priče. Naime, iz svega se može naslutiti kako je riječ o bajkama te ću se u ovom radu osvrnuti na sam nastanak bajke, njezino značenje za djecu i njezinu ulogu u predškolskom odgoju. To je svijet u kojem je sve moguće, u kojem zajedno žive ljudi, vile, vještice i patuljci, gdje životinje govore ljudskim glasom, a zmajevi otimaju princeze. Koliko god se događanja u bajkama protive našem racionalnom umu, u svakoj je bajci nesumnjivo jasno tko je dobar, a tko zao te tko treba pobijediti. *U zadnje vrijeme pojavljuje se i „nova generacija“ fantastičnih stvorenja poput goblina, trolova, orka i drugih stvorenja koja su plod mašte novih naraštaja književnih ali i filmskih umjetnika.*¹ U bajci se isprepliću zbiljski s čudesnim, stvarno i izmišljeno te na takav način nema pravih suprotnosti. Prisutna je borba između dobra i zla. Na taj način djeca upoznaju razliku neizbježnih suputnika u ljudskom životu, dobro i zlo. U svakoj bajci na kraju uvijek pobjeđuje dobro. Bajka je književna vrsta koja u početku nije bila namijenjena djeci, ali je po tematici i formi odgovarala dječjoj dobi. Svojim zanimljivim sadržajima bajke razvijaju maštu djece, otvaraju dječje umove i srca. Za mnoge knjige, za koje mislimo da su namijenjene djeci, njihovi autori nisu pomišljali da će ih djeca razumjeti. Kada se pričaju, mijenja im se sadržaj, ublažavaju ili izostavljaju strašni elementi za koje odrasli procjenjuju da su nepotrebno okrutni. Danas su bajke zamijenjene mnoštvom odgojnih i poučnih priča koje djeci često na plitak i sladunjav način prenose neku poruku obraćajući se više njihovom umu nego srcu. Iako je nastala u pradavnim vremenima, prenosila se s čovjeka na čovjeka, bajka ni danas nije izgubila svoju čaroliju. Bajka će različito utjecati za svaku osobu, ali će njezino najdublje značenje potaknuti pravo razmišljanje svake osobe, tako i za dijete. Cilj ovog završnog rada je uloga bajke u vrtićima, kada se čita, te zašto i kako ona utječe na djecu. Saznat ćemo koje su bajke primjerene za djecu predškolske dobi, a koje nisu. Pomoću istraživanja sa roditeljima i odgojiteljima saznat ćemo kako bajke utječu na djecu predškolske dobi, poistovjećuju li se djeca sa likovima iz bajki, smatraju li roditelji i odgojitelji da su oni sami dovoljno educirani za interpretaciju bajki.

¹ Wikipedija, **Bajka**. pribavljeno 3.12.2015. sa <https://hr.wikipedia.org/wiki/Bajka>.

2. DJEČJA KNJIŽEVNOST

Kada bismo ljudima postavili pitanje *Što je to dječja književnost?*, jednima bi to bio skup knjiga na policama dječje knjižnice, drugima bi to bile knjige koje su im odrasli čitali u djetinjstvu, a trećima bi bile knjige koje se danas čitaju djeci. Za nekoga će dječja književnost biti zabava, za nekoga pouka, za nekoga umjetnost. Nitko neće dječju književnost gledati istim očima kao netko drugi, svima je drugačija. Književnost se tijekom povijesti razvijala i usavršavala. *To je posebni dio književnosti koji obuhvaća djela što po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi (od 3. do 14. godine), a koja su ili svjesno namijenjena djeci, ili ih autori nisu namijenili djeci, ali su tijekom vremena, izgubivši mnoge osobine koje su ih vezale za njihovo doba, postala prikladna za dječju dob, potrebna za estetski i društveni razvoj djece, te ih gotovo isključivo ili najviše čitaju djeca.*² Milan Crnković nam daje do znanja da nisu svi *dječji pisci* namijenili svoja djela djeci. *Dječja književnost je književnost namijenjena djeci. U toj kratkoj definiciji bitna su tri pojma: književnost, djeca i namjena, i koliko je njihovo značenje točnije i jasnije, toliko je manje nesporazuma.*³ Dječja književnost, iako pridonosi odgoju, nije sluškinja ni pomoćnica pedagogije. Ona ima svoja vrhunska i slabija djela, ima bolje i slabije majstore stila i jezika, ima pisce koji su u toj književnosti pronašli sebe i onih koji su u nju zalutali. *Postoji li neki način da se definira dječja književnost osim onog da utvrđujemo što ona nije?*⁴ Mnogi smatraju da je sve što dijete čita i u čemu uživa dječja književnost. Neki smatraju da se dječja književnost sastoji od knjiga koje su napisane za djecu i koje dosežu visoke književne i umjetničke standarde.

Milan Crnković daje nekoliko teza o granici između dječje i književnosti uopće:

- I. *Postoje književna djela koja djeca ne mogu s razumijevanjem čitati prije nego postignu određenu dob (oko četrnaeste godine).*
- II. *Postoje djela koje mogu čitati odrasli i djeca, ali neka od njih više zanimaju djecu, a druga odrasle.*

² Crnković, Milan. 1980. **Dječja književnost.** Školska knjiga. Zagreb., str. 5.- 6.

³ Crnković, Milan; Težak, Dubravka. 2002. **Povijest hrvatske dječje književnost od početka do 1955. Godine.** Znanje. Zagreb., str. 7.

⁴ Ibidem, str. 8.

- III. *Postoje starija književna djela koja autori nisu pisali za djecu, ali koja današnje generacije upoznaju već u ranoj dobi, a kada ih čitaju odrasli, nalaze u njima čar djetinjstva.*
- IV. *Postoje djela, pogotovo u novijoj literaturi, u kojima su doživljaji svijeta i spoznaja o životu svjesno zaodjenuti u ruho koje odgovara dječjoj dobi, dok odrasli teže za dubljim, obuhvatnim, manje opreznim i manje ograničenim poniranjem u iste probleme.*
- V. *Postoji tematika koja djecu interesira i koju djeca traže u formi što odgovara njihovoj dobi, a postoji tematika za koju djeca nemaju još dovoljno životnog iskustva i tematika koja ih interesira, ali je dana u takvoj formi i da je mogu shvatiti tek odrasli.⁵*

Dječjoj književnosti pripadaju slikovnica, priča, dječja poezija, dječji roman, roman o životinjama, povijesni roman, avanturistički roman, znanstvena fantastika, biografska i putopisna djela.

Svi se povjesničari slažu da se književnost, koja je namijenjena djeci, počinje razvijati krajem 17. stoljeća. Oni priznaju da je od davnih vremena postojala književnost koja nije bila namijenjena djeci, ali im je bila dostupna. Djeca su s odraslima dijelila od najstarijih vremena narodno književno blago i uživala su u njemu prema svojim mogućnostima i shvaćanja.

⁵ Ibidem, str. 6., 7.

3. BAJKA – KRALJICA PRIČE

Riječ bajka ima dva značenja. U književnoj teoriji bajka imenuje književna djela u kojima se susreću zbiljski i nadnaravni svijet. Bajka je negdje između istine i mašte, kao što je zapisao Puškin. *Bajka laž i jest i nije - /Pouka se u njoj krije.*⁶ Bajku rano počinjemo pričati malom djetetu. Kad starije dijete prestanu zanimati bajke i kad se okrene drugoj književnoj vrsti, tragovi bajke će i dalje ostati duboko urezani.

*U Rječniku hrvatskog jezika Vladimira Anića piše da je bajka kratka poetska priča fantastična sadržaja; priča o nevjerojatnim doživljajima realnih bića i susreta s nerealnim bićima; svakojako pretjerana priča o nečemu, izmišljotina. Za termin gatka piše da je to narodna pripovijetka jednostavna pripovjedna forma nevjerojatna sadržaja; izmišljotina, budalaština i prazna priča.*⁷ Prema glagolu *gatati* postoji naziv *gatka*, što znači da je bajka nešto nestvarno i izmišljeno. Vladimir Anić je opisao kakva bajka uistinu je i kakvog je sadržaja bajka zapravo, a ona je nestvarna, izmišljena i nevjerojatna.

*Ivo Zalar smatra kako bajke, iako različite po tematici, motivima, tendenciji i osnovnom raspoloženju, imaju neke zajedničke crte. Uz zbiljske likove ljudi i životinja javljaju se i natprirodna bića dobra i zla. Susreću se preobrazbe: zmije se pretvaraju u djevojke i obratno, žabe u kraljeviće, čarobnjaci u miševе i lavove; nema dugih opisa ni oznaka mjesta i vremena, likovi su jednodimenzionalni, stil je pričanja jednostavan.*⁸ Ivo Zalar je u ovoj definiciji bajke opisao nestvarne preobrazbe koje se u stvarnom životu ne mogu dogoditi, ali u bajci sve moguće. Kako bi sva djeca razumjela sadržaj bajke, on mora biti jednostavan, lako razumljiv, riječima i opisom prilagođen uzrastu djece.

Bajke su pisane jednostavnim jezikom kako bi ih svi mogli razumjeti. Autori ističu osnovne motive koje bajku čine bajkom te se ona odlikuje ljepotom i čarolijom. *Bajka je jednostavna prozna vrsta prepoznatljiva po čudesnim pretvaranjima, jedinstvenom zbiljskom i nadnaravnim svijetu, ponavljanju radnje, prepoznatljivim likovima, sukobu dobra i zla, nagradi i kazni, postavljanju uvjeta i kušnji, odgađanju nagrade, te čarobnim predmetima i čudesnim pretvaranjima.*⁹ Dubravka i Stjepko Težak navode da je *bajka svaka priča, narodna ili umjetnička, u kojoj je slika svijeta izgrađena na iracionalnim, nadnaravnim elementima,*

⁶ Puškin, S. Aleksandar. 1998. **Bajke**. Znanje. Zagreb., str. 85.

⁷ Anić, Vladimir. 1994. **Rječnik hrvatskoga jezika**. Novi liber. Zagreb., str. 27.

⁸ Zalar, Ivo; Pintarić, Ana. 2008. **Umjetničke bajke – teorija, pregled i interpretacije**. Matica Hrvatska. Osijek., str. 7.

⁹ Ibidem, str. 7.

*priča u kojoj je, baš kao u crtanom filmu, sve moguće.*¹⁰ Milivoj Solar piše da je *bajka književna vrsta u kojoj se čudesno i nadnaravno prepleće sa zbiljskim na takav način da između prirodnog i natprirodnog, stvarnog i izmišljenog, mogućeg i nemogućeg nema razdvajanja ni suprotnosti.*¹¹

Ana Pintarić izdvojila je nekoliko autora te njihove definicije bajke. Andre Jolles navodi da je bajka strukturirana i da odgovara naivnom moralu. Karl Justus Obenauer osobine bajke vidi u raščlanjenosti i jasnoj strukturi na više epizoda, beznačajnosti pouke, ostvarenju dječjih želja, sretnom završetku te doživljaju romantike. Mnogi roditelji smatraju da bajke nisu primjerene djeci jer su pune nasilja, a drugi misle kako je važno da djeca slušaju i čitaju o nasilju kako bi upoznali svijet na dobar, ali i na loš način. Milan Crnković i Dubravka Težak smatraju da se *dječje shvaćanje svijeta razlikuje od shvaćanja odraslih. Dijete ne razumije razliku između sadašnjeg, prošlog i budućeg, ne razumije pojam vrijeme, odnose vidljivog i nevidljivog. Ono bez čuđenja prihvaća pojave i likove kakvih u stvarnosti nema poput vila, vještica, divova, patuljaka i svladavanja golemih daljina. Iz navedenih razloga možemo i shvatiti zašto je priča tako bliska djetetu.*¹²

Važno je zaključiti da su bajke bitne u djetetovom životu te da im se trebaju svakodnevno čitati kako bi upoznali život kakav uistinu jest. Bez obzira koju bajku čitamo djeci, ona će uvijek ostati u njihovom sjećanju. Djeca vole kada se nešto neobično događa u njihovom životu, a bajke im to uistinu mogu i pružiti, jer one su sve samo nisu obične. Za vrijeme čitanja bajki djeca u svojoj mašti mogu biti sve što požele i mogu biti na nekom drugom mjestu.

¹⁰ Težak, Dubravka; Težak, Stjepko. 1997. **Interpretacija bajke**. DiVič. Zagreb., str. 7.

¹¹ Solar, Milan. 2006. **Rječnik književnog nazivlja**. Golden marketing. Zagreb., str. 33.

¹² Crnković, M., Težak D., op. cit, str. 21.

3.1. Razvoj bajke kroz povijest

Različita su mišljenja o vremenu nastanka bajki. Bajke su narodno blago i prisutne su u svim narodima svijeta koje su se tisućljećima prenosile s koljena na koljeno, usmenom predajom. U 19. i 20. stoljeću, u vrijeme viktorijanske ere, bajke su se pripovijedale djeci te su djeca postala *glavna publika*.

Bajke su vrlo važan dio djetinjstva. Djeca u najranijoj dobi bajke shvaćaju ozbiljno i ne razlikuju stvarnost. Lijepim rečenicama i moralnim poukama na jednostavan način uvode dijete u svijet te potiču pozitivne vrijednosti i dobrotu. Slušajući i čitajući bajke djeca, ali i odrasli, razvijaju unutrašnji život. Albert Einstein je rekao: „*Ako želite da dijete bude pametno, čitajte mu bajke! Ako želite da bude još pametnije, čitajte mu bajke još više!*“

Bajke su priče u kojima je sve moguće, u kojima žive vještice i divovi, a junak ili junakinja uvijek proizlaze kroz jednu ili više kušnji ili opasnosti, priče obiluju strašnim scenama i stanjima, a završavaju sretnim krajem. Djeca trebaju bajke kako bi se lakše suočila i prevladala svoje strahove, sukobe i teškoće odrastanja, strah od napuštanja, samoće i beznađa ili niz sukoba u procesu sazrijevanja i integracije ličnosti kao primjerice onaj između nagona i razuma, mašte i realnosti. Bajke arhetipskim jezikom mašte, fantazije i snova komuniciraju s djecom na svjesnom i podsvjesnom nivou, pružaju im nadu i vjeru da će sve dobro završiti i za njih, da se ne trebaju bojati bilo koje vrste *čudovišta* iz njihovih stvarnih života ili snova. Za djecu je posebno važan sretan kraj svake bajke, da su junaci, kraljevine i kraljevići na kraju sretni, veseli i mladi te da dugo, dugo žive, čak i do danas, da su sve zle maćehe, proždrljive vještice, bezdušne polusestre, divovi i zli čarobnjaci zasluženo kažnjeni. Koliko god to izgledalo naivno, princ i princeza koji se na kraju bajke vjenčaju, naslijede kraljevstvo i vladaju u miru i sreći, za dijete simboliziraju najvišu mogućnost postojanja. *Jer i dijete želi uspješno i mirno upravljati svojim kraljevstvom – vlastitim životom uz najpoželjnijeg partnera koji ga neće napustiti.*¹³ Iako su u djetetovom životu to roditelji, oni žele biti sigurni u njihovom naručju.

¹³ Scribd.com, **Narodna bajka**, pribavljeno 29.2.2016. sa <http://www.scribd.com/doc/109408234/NARODNA-BAJKA#scribd>.

3.2. Narodna bajka

Narodna bajka stara je koliko i ljudski govor. Prve su bajke vjerojatno bile mitovi i legende pojedinih naroda i njihovih kultura. Najstarija sačuvana narodna priča je *Bajka o brodolomniku* zapisana u starom Egiptu prije 4000 godina. U Europi bajka se razvila u vrijeme križarskih ratova. U 19. i 20. stoljeću bajke su se počele pripovijedati djeci i ona su postala *glavna publika* pripovjedača.

Autori Milan Crnković i Tvrтко Čubelić ponudili su četiri teorije o nastanku bajke:

- *mitološka – razvile su se iz mitologije pojedinih naroda,*
- *migraciona – širile su se iz jednoga središta te su mlađi narodi preuzimali motive od starijih,*
- *kontaktna – nastale su u različitim dijelovima svijeta,*
- *antropološka – narodi su na istom stupnju razvoja i imaju iste motive.*¹⁴

Bajke pomažu djetetu u razvijanju i prepoznavanju istinskih vrijednosti poput odanosti, hrabrosti i prijateljstva. U narodnim bajkama priča se o fantastičnim i čudesnim događajima u kojima je glavni junak uvijek bez imena, koji se sa svojom hrabrošću, upornošću i mudrošću suprotstavlja moćnim i zlim silama. Skoro svaka bajka započinje sličnom frazom (*Bilo jednom davno, Jednom davno živjeli su kralj i kraljica i imali kćer jedinicu*), a završava gotovo uvijek sretnim završetkom. Vrhunac radnje je najdramatičniji događaj u bajci, konačan sukob i obračun dobra i zla. U narodnoj bajci uvijek pobjeđuje dobro, stoga je završetak bajke unaprijed poznat i obično naglašeno optimističan. Plemeniti likovi bivaju nagrađeni, a zli kažnjeni. *Vladimir Propp analizom bajke dolazi do zaključka da se bajke svode na funkcije (31) i lica (7) čiji je broj vrlo ograničen. Sva se lica svode na ovih sedam: protivnik, darivalac, pomoćnik, kraljevna s ocem, pošiljalac na put, junak i lažni junak. Jedno lice može vršiti nekoliko funkcija, kao što i nekoliko lica može obavljati istu funkciju. U nekim se bajkama javljaju zasebne transformacije iste funkcije, npr. funkcija je traženje, a transformacije: traženje kraljevine, traženje sestre/ brata, traženje nekog predmeta.*¹⁵ Prilikom interpretacije bajke vrlo je važno uočiti razlike između narodne i umjetničke bajke. Razlike su očigledne te se u njima narodna i umjetnička bajka međusobno nadopunjuju. Jezik pisanja jedan je od najočitijih razlika između te dvije vrste bajki – u narodnim bajkama prevladava jezik podneblja odakle je bajka i potekla, dok umjetnička bajka govori suvremenim jezikom

¹⁴ Crnković, Milan. 1980. *Dječja književnost*. Školska knjiga. Zagreb., str. 42.

¹⁵ Ibidem, str., 33.-72.; 86.-90.

određene zemlje. Narodne bajke su izraz kulture u kojoj su nastale, govore i prikazuju odnose među ljudima i između prirode. Danas sve manje pridajemo važnosti narodnim bajkama smatrajući da čine nekakav dodatni napor u životu jer se moraju čitati. Ljudi danas ne vole čitati, a neki smatraju da su bajke plod dokolice te da liče na meksičke sapunice jer se unaprijed zna kako će završiti.

Dakle, moguće je zaključiti da narodne bajke nose posebnu vrijednost na kojoj je izgrađena kultura mnogih naroda koji su njegovali narodne bajke. Gotovo svaka osoba, odrasla je uz neki lik iz bajke. Danas će rijetko koji roditelj posvetiti pažnju narodnim bajkama. Lakše je kupiti crtić i pustiti da ga djeca gledaju. S vremenom same bajke odlaze u zaborav uz razvoj moderne tehnologije.

3.3. Umjetnička bajka

Na osnovi narodne bajke nastala je umjetnička bajka koju neki teoretičari nazivaju literarnom bajkom. Umjetnička bajke nastaje na dva načina. Na prvi se način iz narodne bajke bira i bilježi najbolja varijacija. Na drugi se način stvara nova bajka na osnovi klasičnih motiva, npr. *Ivica i Marica* Josipa Cvrtila, *Priče iz davnine* Ivane Brlić Mažuranić, *Mala sirena* Hansa Ch. Andersena. Najbolji primjer za to su Andersenove priče i priče Ivane Brlić - Mažuranić. Po vanjskim elementima one su nalik na narodne priče, ali to nisu. *Umjetničke su bajke priče koje, iako tvorevine umjetnika, zadržavaju određenu vidljivu vezu s narodnom bajkom.*¹⁶

Svi su veliki pisci umjetničkih bajki unijeli nešto novo, prepoznatljivo, neke nove osobine i karakteristike koje ih razlikuju od ostalih pisaca. Prvi koji je to učinio bio je francuski pisac Charles Perrault sa svojom zbirkom *Bajke moje majke guske, ili priče i bajke iz starih vremena s poukama*. Zbirka je sadržavala osam bajki: *Zaspala ljepotica, Vile, Pepeljuga, Kraljević Čuperak, Crvenkapica, Plavobradi, Mačak u čizmama i Palčić*. On je svoje bajke pričao u tadašnjim otmjenim salonima. Sve njegove bajke imaju poruku na kraju, a od narodnih se bajki razlikuju po stilu, brojnim detaljima i krupnijim obratima. Nakon romantizma, umjetnička će se bajka sve više udaljavati od narodne. Veliki korak na tom putu učinio je danski književnik Hans Christian Andersen. On je bajku poveo nekim sasvim novim putovima, proširio joj tematiku i dao svoj osobni pečat stvorivši tako vlastite originalne priče koje su pune čarolije i ljepote. Neka od njegovih najpoznatijih djela jesu *Ružno pače, Mala sirena, Svinjar, Djevojčica sa žigicama, Carevo novo ruho, Kraljevna na zrnu graška, Palčica, Postojani kositretni vojnik, Kresivo*, i mnogi drugi. Međutim, mnogo je pisaca u svjetskoj i hrvatskoj književnosti koji su ostali vjerni narodnim motivima i temama te su stilom i načinom pisanja bliži Andersenu. Jedna od njih je i poznata hrvatska književnica Ivana Brlić - Mažuranić koja je zbog toga i dobila nadimak *hrvatski Andersen*. Najboljom hrvatskom zbirkom bajki smatraju se njezine *Priče iz davnine* koje su sazdate na narodnim motivima i slavenskoj mitologiji. Ipak, svaka je od tih priča vezana s realnim životom ili nosi u sebi neku značajnu općeljudsku istinu. Podlogu svih njezinih priča čini borba između dobra i zla. Međutim, u toj borbi ne pobjeđuju ni jaki, ni lukavi, ni miljenici sudbine, već dobrota i nevinost.

¹⁶ Crnković, Milan. 1987. *Sto lica priče: antologija dječje priče s interpretacijama*. Školska knjiga. Zagreb., str. 11.

3.4. Suvremena ili moderna bajka

U posljednjih nekoliko desetljeća odvija se poplava suvremenih ili modernih bajki, kako književnih djela tako i tv-serija i filmova. Često su moderne bajke debele knjige po deset centimetara, ali isto tako u glamuroznim nastavcima. *U suvremenoj ili modernoj bajci likovi nisu vještice, vile, zmajevi, nego stvarni ljudi, povezani sa problemima i životom suvremenog čovjeka. Radnja se odvija u suvremeno doba, a teme su nedostatak pažnje, ljubavi, želje za slobodom, ljudske otuđenosti, usamljenosti itd. Najbolji primjeri suvremene bajke su Mali princ Antoineta de Saint-Exuperyja, Kronike iz Narnije C. S. Lewis, Harry Potter J. K. Rowling , Gospodar prstenova J. R. R. Tolkien , Alisa u zemlji čudesna Lewis Carroll...*¹⁷ Suvremena bajka govori o problemima, idejama i karakterima današnjeg vremena za razliku od narodnih i umjetničkih bajki starijih pisaca u kojima su glavni likovi izmišljena i mitološka bića. U suvremenoj bajci su izmiješani elementi basne, znanstvene fantastike i alegorije.

¹⁷ Metro-portal, **Moderne bajke** pribavljeno: 10.12.2015. sa <http://metro-portal.hr/moderne-bajke/88426>.

4. BAJKA I DIJETE

Na početku pisanja i objavljivanja bajki nitko od autora nije ih posebno namijenio djeci. *No njihova jednostavna poetska slikovitost, čar humora, izuzetne ličnosti, predmeti, čudesnost zbivanja, zanimljivo interpretiranje osnovnih životnih iskustava, bogatstvo simbolike i usredotočenost na velike moralne ideje, učinili su ih privlačnima djeci.*¹⁸ Danas je teško zamisliti da djeci ne čitamo Andersenove ili Grimmove bajke jer su one ušle u svakidašnji život djece i ostavljaju veliki trag na dječju maštu. *Je li štetno za dijete da mu se opisuje kako zmajevi proždiru ljude, djecu i životinje, kako djeca zatvaraju stare žene u zapaljenu peć i režu vukovima trbuh, pune ih kamenjem i bacaju u bunar i slično?*¹⁹ Treba li djetetu čitati samo realistične priče o dječacima, djevojčicama i životinjama koji upadaju u različite zgode i nezgode te se iz njih sretno izvuku? *Prenijeti djeci uvjerenje da je svijet dobar i prožet smislom, a život vrijedan truda te da i život svakoga djeteta ima smisla, jedan je od najvećih pedagoških ciljeva i izazova. Omogućiti snažan i svečan doživljaj duši djeteta, koja je dnevno preplavljivana jakim osjetilnim i emocionalnim utiscima svakojake vrste, nije lagan zadatak. Dijete pamti događaje, postupke ljudi, atmosferu, a sadržaj toga pamćenja određivat će njegov odnos prema sebi i drugima. Upravo nam bajke pružaju mogućnost za ostvarenje toga cilja.*²⁰ Danas imamo roditelje koji svojoj djeci neće čitati bajke samo zato što misle da nisu stvarne i da će naškoditi djetetovoj mašti, ali oni ne znaju da upravo to djeca trebaju. Roditelji moraju djeci pokazati da u svijetu, u kojem živimo, ima i dobra i zla, a najbolji način koji pokazuje borbu između dobra i zla jesu bajke. Djeca moraju znati da i najveći strah koji osjećaju u bilo kojem trenutku može biti pobijeden i uništen od dobrote. *Što se tiče izbora bajke, roditelji i učitelji su podijeljenih mišljenja: jedni su za stare, provjerene bajke, dok drugi smatraju da nedostaju bajke modernoga sadržaja koji prati suvremeni život djeteta na bajkovit način.*²¹

¹⁸ Diklić, Zvonimir; Težak, D.; Zalar, I. 1996. **Primjeri iz dječje književnosti**. DiVič. Zagreb., str. 69.

¹⁹ Dječji vrtić Markuševac, **Bajka i dijete predškolske dobi**, pribavljeno 9.12.2015. sa <http://www.vrtic-markusevec.zagreb.hr/default.aspx?id=60>.

²⁰ Velički, Vladimira, **Bajka i dijete**, pribavljeno 9.12.2015. sa <http://www.inoptimum.com/2011/08/02/bajka-i-dijete/>.

²¹ Visinko, Karol. 2005. **Dječja priča : povijest, teorija, recepcija i interpretacija**. Školska knjiga. Zagreb., str. 36. – 40.

Bajke djetetu šalju važne poruke:

- *dobro je zauzeti se za slabije,*
- *ispravno je ne provlačiti se kroz život kao ljenčina,*
- *netko malen može pobijediti snažne divove i zmajeve,*
- *i taj maleni na kraju dobije kraljevstvo, princezu...*²²

Djetetu su potrebne bajke kao razlog povezanosti sa roditeljima. Onoga trenutka kada roditelj dijete stavi u svoje krilo, kada ga zagrlji, u tom trenutku dijete osjeća sigurnost i zna da ni jedno zlo ne može doći do njega. Najvažnije je da pratimo djetetove osjećaje i da odrasli ne smatraju što je za dijete dobro, a što nije. Moramo uvažiti djetetovo mišljenje, a pogotovo kada se radi o izboru bajki. Dijete najbolje zna što želi u kojem trenutku slušati i s kojim likom iz bajke se želi povezati.

Na kraju treba istaknuti kako bajka ne pomaže samo djeci, već uči i odrasle na koji način mogu pomoći djeci, ali i sebi. Trebamo djeci čitati bajke jer će oni uz njih upoznati svijet kakav je on uistinu.

²² P. – H., S., **Trebaju li djeca bajke?**, pribavljeno 9.12.2015. sa <http://www.roda.hr/article/read/trebaju-li-djeca-bajke>.

4.1. Kada treba biti oprezan s bajkom

Od malih nogu bajke su za svakog od nas bile nešto pozitivno, umirujuće, nešto što smo voljeli. A onda smo odrasli i veoma brzo zaboravili na sve što nas je u djetinjstvu razveseljavalo, tako i bajke. Bajke nam više ne zvuče tako lijepo, ponekad nam zvuče zastrašujuće, čak i morbidno. *Generacije djece su u prethodnim desetljećima, pa čak i stoljećima, bile očarane i oduševljene pričama o Zlatokosoj, Trnoružici, Ivici i Marici... No, čini se da ove tradicionalne bajke nisu više toliko popularne, jer današnji roditelji smatraju da su zastrašujuće za malu djecu.*²³ Kada samo razmislimo o Crvenkapici u kojoj vuk pojede baku te ostalim bajkama u kojima se pojavljuju motivi ostavljanja (Ivica i Marica), tuge, ubijanja. Odrastajući, tijekom života shvaćamo kako uz nedostatak mašte, a uz mnogo briga, prestali smo vjerovati u „*I tako su živjeli sretno do kraja života*“. Zaboravili smo kako je biti dijete, kako je biti bezbrižan. Kada dobijemo vlastitu djecu ili se nađemo u situaciji kada treba smiriti i uspavati dijete, shvatimo koliko bi djeca bila zakinuta za jedno predivno djetinjstvo da bajke ne postoje. Mnogi roditelji smatraju da bajke nisu dobre za njihovu djecu jer ne daju *istinske* slike života. Ako dijete odrasta bezbrižno i sigurno u svijetu mašte i djetinjstva, njegov pojam bajke uvijek će biti drukčiji od našega. Za dijete se bajka događa upravo u ovome trenutku i ono neće pitati kada se to dogodilo ili zašto se to dogodilo. Roditelji se boje da bi djeca mogla početi vjerovati u čarolije ako se bude stalno susretao s bajkama, ali nisu svjesni da svako dijete vjeruje u čarolije bez obzira kakve one bile. *Naravno da dijete razlikuje svijet bajke od stvarnog svijeta u tom smislu što zna da ono što je prikazano u bajci nije tu, pored nas, da možda čak nigdje i nema tih vila, vještica i životinja koje govore. Dijete, međutim, isto tako zna, ili bolje rečeno osjeća, da svijet bajke nije nikakav imaginarni dvojniki stvarnoga svijeta, nego je samo drukčije oblikovan stvarni svijet, svijet u kojemu se mogu lako prepoznati osobni problemi pa je stoga čak stvarniji od onog jezika - svijeta odraslih koji dijete dostatno ne razumije.*²⁴ Djetetov je doživljaj stvarnosti drugačiji nego u odrasla čovjeka, dijete ne poznaje loše u svijetu, ono poznaje samo dobrotu i neiskvarenost kod svake osobe. Kod djece uvijek možemo vidjeti sjaj u očima kada im se priča bajka koja u njima budi svaki dio njihove zaspale mašte. Djeca su čudo, tako neiskvarena ne vide loše, ne prepoznaju zlo, već svaku bajku slušaju srcem i dušom te je za njih bajka stvarna.

²³ Roditeljstvo.com, **Klasične bajke prestrašne za djecu?**, pribavljeno 10.12.2015. sa <http://roditeljstvo.com/vijesti/klasicne-bajke-prestrasne-za-djecu>.

²⁴ Solar, Milan. 1981. **Smrt Sancha Panze: ogledi o književnosti**. NZMH. Zagreb., str. 187.

Bruno Bettelheim pri izboru bajki za djecu predškolske i školske dobi preferira bajke braće Grimm, a sugerira da se izbjegavaju Perraultove i Andersenove bajke. Za Perraultove bajke kaže da *pate od pretjeranih objašnjavanja koja djetetu nimalo ne pomažu da ih išta bolje razumije*. Andersenove bajke ne smatra pravim bajkama, već pričama za odrasle i djecu nakon puberteta zbog njihovog, često nesretnog, završetka. *Kako da se dijete poistovjeti sa djevojčicom sa šibicama i njezinim tužnim krajem? Dijete još uvijek uči živjeti na ovom svijetu, a sreća na onom predstavlja mu sumnjivu i sasvim nedokučivu utjehu. Koje je moguće obrazloženje istrebljenja dvoje glavnih junaka iz Postojanog kositrenog vojnika i kakvu bi to poruku dijete moglo izvući iz priče takvog nesmislenog završetka?*²⁵

Dakle, iz svega rečenoga, možemo zaključiti kako bajke dobro utječu na razvijanje djetetove mašte. Moramo biti svjesni da nijedna bajka ne utječe loše na djecu, već da dječja mašta može napraviti upravo suprotno. Dijete će zajedno uz lik u bajci biti tužno, uplašeno, sretno, veselo. Dječja mašta je nešto posebno i ne smijemo djeci uzimati dio njihove sreće i djetinjstva.

²⁵ Ibidem, str. 8., 9.

4.2. Uloga bajke u razvoju djetetovih sposobnosti

Kroz slušanje bajki, djeca često traže ponovno pričanje iste priče. Naime, djeca istu bajku mogu beskonačno dugo slušati, ali uz nju i uče razumijevanje govora, razvijaju pažnju, obogaćuje im se rječnik i komunikacijske sposobnosti. *U tome prepoznajemo djetetovu suživljenost sa pričom, ali i njegove potrebe izražavanja sposobnosti: Hajde da ja tebi/ vama ispričam priču! Osobito su zanimljiva ona dječja prepričavanja u kojima roditelji/ učitelji nalaze stvaralačke promjene koje unosi dijete (promjena završetka, unošenje novog lika, uspoređivanje s likovima iz drugih priča i sl.).*²⁶ Bajke djeci daju ideje za kreativno izražavanje, potiče im se mašta u području moralnoga razvoja, uče o ljubavi, poštovanju, o pravdi, poštenju.

Bajke na različite načine, izravno i neizravno, utječu na područja djetetova razvoja:

- Odigravajući scenu iz neke bajke kroz pokretnu igru djeci se može potaknuti motorički razvoj (npr. osmišljavanje prostora pomoću raznih predmeta, stvari, igraćaka). Djeca često nesvjesno u svoje igre unose artikulacijsku gimnastiku, gimnastiku za ruke i prste, govor sinkroniziran s pokretima i mnoge druge aktivnosti koje potiču razvoj fine motorike.
- U području socio-emocionalnoga razvoja, uz razvijanje empatije kroz uživljavanje u različite uloge, djeca se uče prepoznavanju, razumijevanju i izražavanju različitih osjećaja. Naime, djeca upravo kroz igre inspirirane bajkama često izražavaju svoje osjećaje poput straha ili ljutnje te kroz igru *pričaju* o svojim problemima, brigama i svojem viđenju svijeta oko sebe.
- Dok slušaju bajke, djeca se uče razumijevanju govora, povezivanju događaja i većih tematskih cjelina, razvija im se pažnja i koncentracija, obogaćuje im se rječnik i razina komunikacijskih sposobnosti kroz odigravanje prizora iz bajki. Iako je jezik bajke naizgled jednostavan, on je bogat slikovitim izrazima koji obogaćuju djetetov jezik i približavaju ga duhu svoga naroda.
- Poticanjem na komentare i rasprave nakon čitanja i pričanja bajki, dijete razvija sposobnost komunikacije i kritičkoga razmišljanja te konstruktivnoga rješavanja sličnih situacija u stvarnom životu.

²⁶Ibidem, str. 56.

- Bajke pomažu cjelokupnoj jezično - govornoj aktivnosti djece, proširivanju vokabulara, razvoju smislenoga govornoga izražavanja, automatizaciji i diferencijaciji izgovora glasova. Bajke i njihovi likovi važan su izvor spoznajnoga i jezično-govornoga razvoja djeteta predškolske i mlađe školske dobi. Dijete lako povezuje svoje plišane igračke s likovima iz bajki. Slušajući odraslu osobu kako mu pripovijeda bajku, dijete se postupno i samo uključuje. Prvo razgledava slike, zatim pokušava glasovnim oponašanjima imitirati likove i izgovarati najjednostavnija afektivna ponavljanja u bajkama, izgovara kraj poznate rimovane fraze i, naposljetku, samo prepričava bajku. Stoga se bajke često koriste i u terapeutske svrhe, kao npr. logopedске bajke koje pomažu razvoju govora kod djece s poteškoćama u komunikaciji. *Dijete uči jezik bajke na taj način što aktivno slušajući i pokušavajući i samo pripovijedati usvaja „gramatiku“ bajke, jer prepoznaje odnose i napetosti koje bajka donosi kao svoje vlastite probleme. Bajka mu omogućuje da vlastita iskustva nekako sredi i da onome što se zbiva u njegovoj psihi dade neku vrstu makar i samo fiktivne objektivnosti.*²⁷

Na kraju treba istaknuti da djeca uče kako se uživjeti u tuđu perspektivu, postaju kreativni i razvijaju vještine u rješavanju socijalnih problema. Važno je da roditelji potiču i razumiju djecu u svim odabirima bajke.

²⁷Ibidem, str. 187.

5. BAJKA U KNJIŽEVNOM ODGOJU I OBRAZOVANJU NA PREDŠKOLSKOJ RAZINI

Metodika književnoga odgoja i obrazova predmetno se povezuje s pedagojskim disciplinama jer se bavi odgojem i obrazovanjem. Svu temeljnu predmetnost metodika pronalazi izvan područja pedagogije. Samosvojnost utemeljuje na sadržaju književne umjetnosti i znanosti o književnosti.²⁸ Književni odgoj ostvaruje se u predškolskim ustanovama i dječjim vrtićima. Djeca rado slušaju kada im se čitaju priče, bajke, slikovnice, a ponekad ako im je neka bajka, priča zanimljiva oni će ju sami pokušati pročitati, prepričati na onaj način na koji su je oni razumjeli. Moguće je da dodaju nove likove, promjene radnju, te izmjene kraj. Nakon čitanja određenih umjetničkih tekstova djeca imaju aktivnosti vezane za pročitano djelo. Posebno zanimanje pokazuju za crtanje, igrokaz, pjevanje, pričanje, izrađivanje scene itd. Bajka je jedinstven izvor znanja za djecu, ona je namijenjena onima koji tek počinju učiti razumijevati tajne svijeta, procjenjivati neizbježne suputnike ljudskoga života – dobro i zlo. Bajke se prenose generacijama kao veza ljudi sa stvarnim svijetom ili svijetom mašte. One pomažu djeci u razvoju estetskoga ukusa, obnavljanja informacija i oblikovanja navika percepcije. Dnevni raspored rada u dječjem vrtiću izlazi u susret razvojnim potrebama djece, te osigurava vrijeme i prostor za organizaciju aktivnosti. Nakon pročitane bajke treba razgovarati sa djecom, objasniti situacije za koje mislimo da bi mogle izazvati neugodne emocije (što im se nije svidjelo, strah, nelagodu), takve elemente treba preraditi ili izbaciti dijelove teksta ili tu slikovnicu ne koristiti. Potrebno je težiti pozitivnom cilju, ukazivati na činjenicu da dobro pobjeđuje zlo (pokazivanje djeci dobrih i moralnih aspekata), te da je ispravno biti na strani dobra. Treba odabrati bajku koju dijete voli, koja je primjerena dobi djeteta, pogodna da dijete kroz analizu razvija svoj stav i vlastito mišljenje prema bajci. Centar za početno čitanje i pisanje valja pomno izabrati te bogato i raznovrsno opremiti tiskanim materijalima koji će poticati djecu na kontinuirano istraživanje. Centar aktivnosti čine kutić za pisanje, kutić za čitanje, kutić za slušanje priča te prostor za uređenje i uvez slikovnica koje djeca sama crtaju i stvaraju. Odgovarajućim odabirom namještaja, sredstva i opreme, centar postaje zanimljiv i ugodan, a pozitivno ozračje privlači i djecu nesklonu navedenim djelatnostima. Nužna sredstva i opremu čine slikovnice, knjige, računalo, papir i bilježnice, pribor za pisanje, bojice i ostali likovni materijali i sredstva,

²⁸ Rosandić, D.. 2005. **Metodika književnog odgoja**. Školska knjiga. Zagreb., str. 14.

ljepilo, škare, itd. Kutić za čitanje pruža djeci izbor kvalitetnih knjiga bogatih izvora znanja koji im pomaže u poticanju razvoja govora, jezika i stvaranja mašte. Dijete će na taj način steći kontinuitet koji će mu pomoći u razvijanju radnih navika te da dolazi na vrijeme u knjižnicu. Također će biti od pomoći pri razvijanju samosvjesnosti okoline te će u takvom okruženju iz primjera drugih naučiti kako se u knjižnici ne smije ometati druge članove knjižnice. Isto tako uz pomoć odgajatelja i knjižničara dijete će doći do spoznaje određene odgovornosti kojih se treba pridržavati kao na primjer da čuva knjige, da ih ne oštećuje i da ne šara po njima.

6. KAKO ODABRATI BAJKU ZA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI?

Sjećate li se kada ste bili mali pa su vam odrasli pričali ili čitali priče za laku noć? Sigurno se sjećate bliskosti i sigurnosti koju ste imali tada. Kroz pričanje priča djeca se povezuju s roditeljima na poseban način. Ljubav i pažnja koju roditelji pružaju djeci samo što ih stave sebi u krilo i što s njima zajedno čitaju bajke ne može se mjeriti s ničim. Važno je da roditelji steknu posebni odnos sa djecom, jer će djeca biti sretna i osjećati će se zaštićeno. U bajci kada se dogodi nešto loše glavnom junaku, dijete će se uplašiti, ali će ujedno znati da ima nekoga pored sebe tko ga čuva i tko neće dopustiti da mu se išta dogodi. Vrlo je bitno da uz odabir priče vodimo pažnju o još nekim stvarima. Pri odabiru bajke najvažnije je paziti na dob djeteta jer neke bajke nisu primjerene za djecu najmlađe dobi, mogle bi ih zastrašiti i stvoriti im traumu. *Odličan izbor su bajke braće Grimm, u ranoj dobi bi trebalo izbjegavati bajke H. C. Andersena jer su depresivne i nemaju sretan završetak.*²⁹ Treba uvijek biti oprezan koju bajku ćemo čitati djeci jer starijoj djeci bi bajke namijenjene mlađoj dobi mogle biti dosadne i ne bi bili zainteresirani za slušanje. Mlađoj djeci potrebne su bajke koje imaju puno slika, jer oni uz slike shvaćaju bit bajke. Najčešće se za mlađu djecu u bajkama spominju životinje i ljudi, i opisuje se prijateljstvo između njih. Dijete se počinje zanimati za radnje koje prikazuju različite postupke u određenim situacijama, počinju razlikovati dobro od zla, poželjno od nepoželjnog. Za djecu starije dobne skupine potrebne su bajke sa više teksta, a manje slika. Bajke koje su namijenjene njima opisuju odnos između obitelji, prijatelja, između brata i sestre, opisuju probleme sa kojim se svakodnevno susreću. Djeci starije dobne skupine potrebno je pročitati bajku do razrade i zamoliti ih da oni završe bajku kako oni žele i misle da je najbolje. Na taj način razvijaju maštu. Važno je da roditelji i odgojitelji odaberu bajke koje dijete želi slušati ili čitati, jer je ipak najvažnije djetetovo mišljenje. Djevojčice će najčešće izabrati bajke u kojima se spominju kraljevine i princeze, koje se spremaju za bal sa svojim izabranicima. Dječaci će izabrati bajke u kojima glavni junaci spašavaju princeze i kraljevine, koji se bore sa razbojnicima da spase svoje kraljevstvo.

²⁹ Girotondo, **Zašto djeca trebaju čitati prave bajke**, pribavljeno 19.12.2015. sa <http://girotondo.com.hr/preporuke-djecjih-knjiga/zasto-citati-prave-bajke/>.

6.1. Kako i kada čitati djetetu bajke?

Vrlo je bitno kako ćemo djeci čitati bajke jer ritual čitanja ima važnu ulogu u djetetovu životu. Roditelji koji čitaju djeci bajke izgrađuju bliskost i povezanost sa svojom djecom. U trenucima kada odrasli čitaju djetetu bajke dijete se osjeća važno. Uočavaju djetetove sposobnosti, interese, potrebe i načine razmišljanja. Čitanje djeci pomaže u razvoju govora, percepciji, pamćenju, pažnji i zaključivanju. Pričanje je bolje od čitanja jer se odrasli više usredotoče na pričanje nego na čitanje i iskazuju više osjećaja. Iako je na početku teško smisliti priču i nemamo mnogo sigurnosti za pričanje priče, uz dijete to neće biti problem jer će nam njihova pažnja pružiti hrabrost. Vrlo je bitno da dijete sudjeluje u čitanju. Trebamo držati knjigu ispred djeteta i s pitanjima i listanjem stranica također ga uključiti u čitanje. Dijete će se lakše koncentrirati na čitanje bajki ako sjedi u krilu i promatra knjigu, riječi, slova, slike i ako lista stranice. Vrlo je važno da odraslima bude ugodno u čitanju i pričanju bajki kao i djeci. Mjesto na kojem čitamo bajke mora biti ugodno za djecu. Glas u čitanju bajki ne bi trebao biti monoton i tih, treba biti rime i glasnoće. Čitanjem knjiga treba početi od djetetova rođenja, iako tek rođeno dijete ne razumije što mu čitamo, ali je to jedan od načina povezivanja. Djeci do tri godine potrebne su knjige koje imaju mnogo slika i koje govore o životinjama. Što jednostavnije bajke im čitamo, njima će biti zanimljivije. U toj dobi oni razlikuju dobro od zla, poželjno od nepoželjnog. U starijoj predškolskoj dobi djeca pokazuju interes za složenije priče o ljudima. Čitanje bajki postalo je tradicionalno čitati prije spavanja, ali možemo i tijekom dana. Uz čitanje možemo smanjiti djetetov stres ili strah koji proživljava dok čeka na pregled kod doktora. Čitanjem bajki djeci potičemo bliskost, te djeca imaju dublju vezu s osobom koja im čita bajke. Djeca uz postavljanje pitanja upoznaju svijet te na taj način potiču razvoj govora, bogaćenje rječnika, pamćenja i zaključivanja. Potiču razvoj suosjećanja i potrebe da pomognu drugima. Nakon čitanja bajki djeca potiču maštu. Mnoga djeca će se u pojedinim dijelovima bajke uplašiti, kada vuk pojede baku, kada tata ostavi svoju djecu u šumi, na taj način možemo upoznati njihove strahove u kojima im možemo pomoći. Nakon pročitane bajke djeca će uz igru potaknuti motorički razvoj. Djeca kroz igre inspirirane bajkama izražavaju osjećaje, poput ljutnje ili straha, te pričaju o svojim brigama. Kroz slušanje bajki djeca razvijaju pažnju, obogaćuju rječnik, uče razumijevanju govora i uče o pozitivnim vrednotama, uče o ljubavi, cijenjenju pravde, istine i poštenja.

6.2. Zašto djeci treba čitati bajke?

Sve bajke pokazuju konačnu pobjedu dobra nad zlom. Treba uvijek naglasiti važnu poruku da dobro uvijek pobjeđuje zlo, ali ima još veću snagu ako se protiv zla *bore* djeca zajedno s roditeljima. Dijete će biti sretno jer mu je roditelj posvetio pažnju i vrijeme. Kroz čitanje bajki djeca i roditelji se međusobno upoznaju. Roditelji uočavaju djetetove strahove, interese, način razmišljanja i sposobnosti. Čitanjem bajki djetetu pomažemo u cjelokupnom razvoju. Potičemo razvoj pažnje, govora, pamćenja, percepcije i zaključivanja. Pomoću vila, čarobnjaka, divova naš *običan* svijet postaje nešto čarobno i nestvarno. Potiče nas na razmišljanje kako bi bilo da su sva izmišljena bića stvarna. Uz mnoge bajke djeca mogu učiti o kulturnim različitostima i o osnovama mitologije. Bajke pružaju djeci bogato književno iskustvo. Uz sva izmišljena bića niti jednom djetetu neće biti dosadno. Naime, bajke su prepune izmišljenih bića i nisu stvorene s namjerom da plaše djecu nekim prizorima. Djeca se mogu uplašiti ako ih odrasli plaše nekim likovima. Pokaže li dijete da se boji bajke, najbolje je da mu se ta bajka jedno vrijeme ne čita ili dok dijete samo ne odluči da ju želi ponovno slušati. Dijete ih se treba prestane samo bojati i nije dobro da mu namećemo bajku koju ono ne želi slušati. Djeci ne smijemo govoriti da su bajke izmišljene i da svi likovi u bajkama ne postoje, jer se ono povezuje upravo s tim likovima iz bajke. Bajka će pomoći odraslima da djetetu pokažemo kako u životu ne postoje samo sretni trenuci. Uz bajku im možemo pokazati kakav je život zapravo i možemo ih pripremiti na teška vremena. Mnoga djeca će tražiti da im istu bajku čitamo više puta. Djeca će nakon nekog vremena zapamtiti bajku i prepričavati ju ostalima. Oni imaju bujnu maštu i uz jednu pročitane bajku smislit će puno više likova i promijeniti će sadržaj radnje. Želimo li potiči analitičko mišljenje, trebamo poticati djecu da pokazuju i imenuju životinje koje vide u bajci, zamoliti ih da usporede koja je veća, a koja manje. Dijete će na taj način naučiti prihvaćati i uočavati raznolikosti u svijetu u kojemu živi. Dječja mašta se ne može mjeriti ni sa čime. Ako pažljivo slušamo djecu primijetiti ćemo koliko su pametni, njima ne treba bogatstvo da budu sretni, dovoljno je da im pružimo sreću i sigurnost.

6.3. Jesu li klasične bajke strašne za djecu predškolske dobi?

Sve više roditelja ne čitaju djeci klasične bajke jer smatraju da su strašne i neprilagođene maloj djeci. *Studija je nedavno razotkrila da tek jedan od pet roditelja prednost daje bajkama Hansa Christiana Andersena ili braće Grimm u odnosu na moderne priče za djecu. Gotovo polovica majki i očeva odbijaju čitati „Cvildretu“ ili „Zlatokosu“ svojoj djeci, jer je centralna tema otmica.*³⁰ Svi roditelji žele zaštititi svoju djecu pa će im radije čitati priče koje sadrže sretan završetak i u kojima nema otmica, napuštanja, koje su stvarne i koje ne sadrže motiv smrti. "Kao odrasli, u stanju smo vidjeti nevinost u bajkama, ali petogodišnjaci, sa svojom bujnom maštom, mogli bi bajke shvatiti preozbiljno i doslovno", izjavio je Grimm. Djeca predškolske dobi shvaćaju sve ozbiljno i trebamo biti oprezni što ćemo im reći i što ćemo im čitati. Neke bi stvari mogle biti strašne za njih. Roditelji sve manje čitaju bajku o Ivici i Marici jer govori o napuštanju dvoje djece koje vještica želi ubiti. Za *Pepeljugu* smatraju da je zastarjela i da žene više ne trebaju biti kod kuće te po cijele dane čistiti. *Zlatokosa* i *Cvildreta* sadrže dio u kojem se spominje otmica djece, a za malo dijete to bi moglo biti traumatično. *Crvenkapica* je bajka koja govori kako vuk pojede baku i djevojčicu. Možda su vukovi kao životinje strašni i spominju se u više bajki, ali to ne znači da se djeca već od malena trebaju bojati vukova ili ostalih životinja. Bajke uistinu sadrže dijelove koji su strašni. Uznemirujuće je što vještica ozima djecu i od djevojčice napravi roba, a dječaka želi udebljati. Uznemirujuće je i što otac odbacuje djecu zbog siromaštva. Neki dijelovi u bajci su strasni i neprihvatljivi ali ako roditelji već žele ukloniti bajke iz života djece, trebali bi ukloniti i televiziju. Na televiziji djeca se suočavaju sa većim i strašnijim stvarima, kao što su ubojstva, nasilje, oružja. Bajke su „strašne“ ali su i izmišljene, a sadržaj na televiziji je stvaran i događa se svakodnevno. Kada bi proučavali sve dječje knjige u svakoj bi pronašli problematične elemente. Roditelji biraju što će čitati svojoj djeci, ali isto tako trebaju poštivati mišljenje i želju svoje djece. Najvažnije je da ako se djeca uplaše nekog dijela u bajci znaju da pored sebe imaju nekoga tko će ih zaštititi. Djecu trebamo učiti razliku između dobrog i lošeg, te kako da prihvate ljude i njihov način života. Djeca moraju naučiti da se prema svim ljudima trebaju odnositi sa poštovanjem i da trebaju biti dobri prema njima. U tome je prava vrijednost bajke i upravo to je potrebno djeci.

³⁰ Roditeljstvo.com, **Klasične bajke prestrašne za djecu?** pribavljeno 10.12.2015. sa <http://roditeljstvo.com/vijesti/klasicne-bajke-prestrasne-za-djecu>.

7. METODOLOGIJA RADA

7.1. Uvod u problem

Svako dijete se barem jednom u životu susrelo sa bajkom. Bajka je uz dijete od njegovoga rođenja i vodi ga kroz djetinjstvo. Roditelji bajke djeci čitaju prije spavanja. Bajka je nešto posebno u djetetovu životu, potiče maštu i otvara dječja srca. Djeca sama počinju prepričavati bajke kako su ih sama razumjela. Izmišljanje bajki djeci pomaže u razvijanju kreativnosti. Bajke potiču maštu djece i djeca će sama smišljati sadržaj bajke i nove likove. Vile, čarobnjaci, vilenjaci, sva izmišljena i neobična bića su neizostavni likovi u bajkama. Bajke su važne za djetetov razvoj, jer uz glavne likove djeca pokazuju sposobnost da se bore i pobjede u svim teškim trenucima. Mnogi pedagozi i psiholozi naglašavaju ulogu bajke i njezinu vrijednost u razvoju djeteta. Vrlo je važno da bajka bude u skladu s kronološkom i razvojnom dobi djeteta. Ako djetetu mlađe predškolske dobi pročitamo knjigu za stariju djecu ono ju neće razumjeti i neće im biti zanimljiva. Isto tako ako starijoj djeci predškolske dobi pročitamo bajku namijenjenu mlađoj dobnoj skupini, biti će im dosadna i neće ju željeti čitati.

Veliku ulogu u interpretaciji bajke imaju roditelji i odgojitelji. Vrlo je važno kako će oni djeci prikazati bajku jer će ju djeca pamtili do kraja života. Možda neki misle da nije važno kako ćemo djeci interpretirati bajku, ali to je jako važno djeci. Uz dobru interpretaciju bajke djeca će zamisliti da su lik u bajci koju im čitamo. Pedagozi smatraju da su za mlađu djecu predškolske dobi primjerenije Grimmove bajke jer imaju sretan završetak, istodobno smatraju da Andersenove bajke nisu primjerene za mlađu djecu jer su ozbiljnije i tužnije. Trebamo biti oprezni koje bajke ćemo djeci čitati prije spavanja, a koje nakon doručka ili uz igru. Djeci mlađe dobne skupine trebamo čitati Grimmove bajke jer su jednostavnije, dok u Andersenovim bajkama likovi nisu karakterizirani.

Cilj ovog istraživanja je proučavanje u kojoj mjeri i koliko je bajka zastupljena u dječjim vrtićima i obiteljskom okruženju. Pomoću ovog istraživanja saznati ćemo da li su roditelji i odgojitelji dovoljno educirani za interpretaciju bajki.

7.2. Predmet istraživanja

Predmet ovoga istraživanja je interpretacija bajki u vrtićima i u obiteljskom okruženju s djecom predškolske dobi. Ovim istraživanjem žele se ispitati mišljenja odgojitelja i roditelja djece predškolske dobi o važnosti bajke u odgoju i obrazovanju.

7.3. Cilj istraživanja

Cilj je istraživanja utvrditi stavove roditelja i odgojitelja djece predškolske dobi o ulozi bajke te kako bajka utječe na djecu i je li bajka korisna za njih.

7.4. Zadatci istraživanja

Iz naznačenoga predmeta istraživanja, te na temelju postavljenog cilja, utvrđeni su sljedeći zadaci:

1. Utvrditi smatraju li roditelji i odgojitelji jesu li Andersenove bajke dobre za djecu predškolske dobi
2. Utvrditi poistovjećuju li se djeca s likovima iz pročitanih bajki
3. Utvrditi mišljenje roditelja i odgojitelja o tome smatraju li sebe dovoljno educiranima za interpretaciju bajke
4. Istražiti odgovaraju li bajke uzrastu djece

7.5. Hipoteze i subhipoteze

HIPOTEZA: Bajka je važna u predškolskom odgoju

SH1: Zastupljenost likova u djetetovu životu

SH2: Roditelji i odgojitelji su dovoljno educirani za interpretaciju bajke

SH3: Ponuđena bajka uglavnom odgovara uzrastu i dobi djece predškolske dobi

7.6. Varijable istraživanja

S obzirom na metodološki postupak koji će se rabiti u ovom istraživanju, nezavisne varijable bit će spol roditelja i odgojitelja, dok će zavisne varijable biti njihovi stavovi i mišljenja o važnost bajke u vrtićima.

7.7. Osnovni skup (populacija) i uzrok istraživanja

Osnovni skup, odnosno populacija ovog istraživanja, činili su roditelji i odgojitelji djece predškolske dobi. Istraživanje je provedeno u siječnju 2016. godine sa 27 odgojitelja, od kojih je bilo 3 pripravnika i sa roditeljima djece koji polaze u navedene vrtiće. Uzorkom će biti obuhvaćeni roditelji i odgojitelji djece predškolske dobi u dječjim vrtićima:

1. Dječji vrtić Suhopolje, Suhopolje
2. Dječji vrtić Cvrčak, Virovitica
3. Dječji vrtić Suncokret, Virovitica
4. Dječji vrtić Zeko, Slatina.

7.8. Metode istraživanja

Ovo istraživanje provodilo se teorijskim i empirijskim pristupom. U teorijskom dijelu provelo se sveobuhvatno istraživanje o korištenju i značenju bajke u odgojno-obrazovnoj ustanovi, kao i u obiteljskom okruženju. Navedenom analizom podataka došlo se do značaja same bajke u dječjem razvoju, njezine važnosti, čitanja i pričanja te njene zastupljenosti i važnosti, kako u odgojno-obrazovnom sustavu, tako i u životu općenito. U svrhu ovoga istraživanja koristila se empirijska metoda pomoću koje se došlo do određenih stavova i mišljenja, kako odgajatelja i djece, tako i samih roditelja. Najjednostavniji i najbrži način na koji se moglo obaviti ovo istraživanje, a da time obuhvatimo veći broj ispitanika i njihova mišljenja, anketni je upitnik.

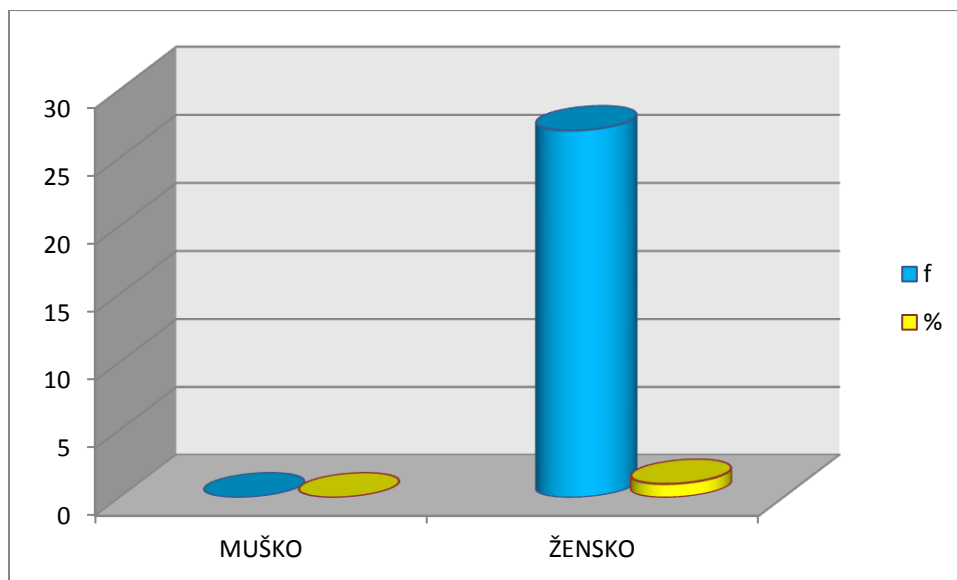
7.9. Obrada podataka

Ispitivanje se provelo u četiri dječja vrtića u kojima je zaposlen po šest odgojitelja, a u nekima od njih tri su stručna pripravnika. U sljedećim pitanjima odgajatelji su trebali odgovoriti Da ili Ne. Ponuđene tvrdnje bile su sljedeće: Čitam djeci klasične bajke, Čitam Andersenove bajke prije spavanja, Smatram da su bajke primjerene za djecu predškolske dobi, Smatram da su odgojitelji dovoljno educirani za interpretaciju bajki, Smatram da su bajke poučne za djecu. U nastavku prvo prikazujemo spol ispitanika u tablici br.1.

SPOL	f	%
MUŠKO	0	0%
ŽENSKO	27	100%
Ukupno	27	100%

Tablica br.1 Spol ispitanika odgojitelja

U tablici br. 1 prikazani su rezultati vezani uz *spol odgojitelja*. Iz ponuđenih podataka možemo primijetiti zastupljenost žena u odgojno-obrazovnom sustavu. Od 27 ispitanika sve su odgojiteljice. Podaci iz tablice br.1 grafički su prikazani na slici 1 iz čega se vidi veća zastupljenost žena u odgojno-obrazovnom sustavu.



Slika br. 1. Grafikon o zastupljenosti spola

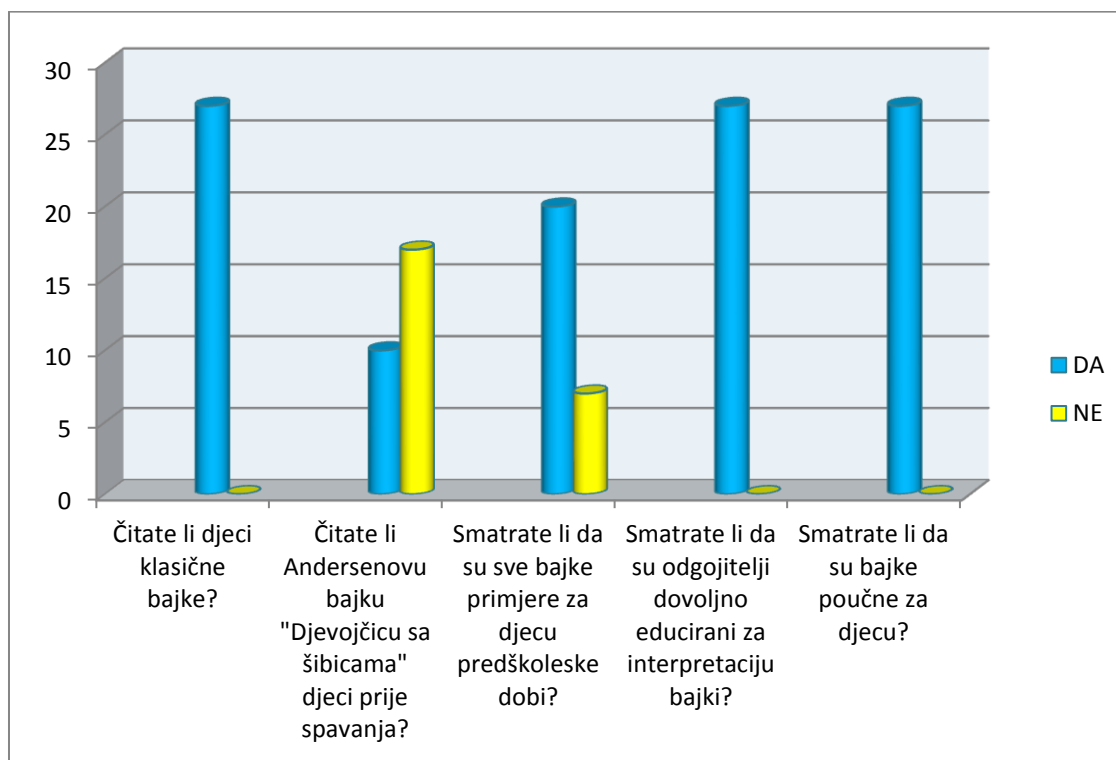
Dobivene rezultate prikazujemo tablicom br.2.

ISTRAŽIVANJE ZA ODGOJITELJE			POSTOTAK	
TVRDNJE	DA	NE	NE%	DA%
Čitate li djeci klasične bajke?	27	0	0,0%	100%
Čitate li Andersenovu bajku "Djevojčicu sa šibicama" djeci prije spavanja?	10	17	63,0%	37%
Smatrate li da su sve bajke primjere za djecu predškoleske dobi?	20	7	35,0%	74%
Smatrate li da su odgojitelji dovoljno educirani za interpretaciju bajki?	27	0	0,0%	100%
Smatrate li da su bajke poučne za djecu?	27	0	0,0%	100%

Tablica br. 2

Prva tvrdnja koju smo stavili pred odgajatelje bila je *Čitam djeci klasične bajke*. Kao što je bilo za očekivati, 100% odgajatelja na ovu tvrdnju odgovorilo je pozitivno. Kod druge tvrdnje *Čitam djeci Andersenovu bajku „Djevojčicu sa šibicama“* očituje samo je 37% odgajatelja odgovorilo pozitivno, u odnosu na ostalih 63% koji se ne slažu s tom tvrdnjom uz obrazloženje kako je Andersenove bajke *tužna* za djecu predškolske dobi zbog motiva napuštanja. Na tvrdnju *Smatram da su sve bajke primjerene djeci predškolske dobi* 74% odgajatelja odgovorilo je pozitivno, a 35% odgojitelja ne slaže se s tvrdnjom kako su sve bajke primjerene djeci te dobi. Njihovo obrazloženje bilo je vezano uz prethodnu tvrdnju koja im je bila postavljena. Rezultati za tvrdnju kako se smatra da su odgajatelji dovoljno educirani za interpretaciju bajki bio je 100% pozitivan iz čega možemo zaključiti kako odgajatelji imaju jako težak zadatak u odgoju djece jer njihovo zanimanje ujedinjuje mnogo više uloga od samo fizičke brige, od uloge odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite te socijalne skrbi. Posljednju tvrdnju, no ne i najmanje važnu *Smatram da su bajke poučne za djecu* prati očekivani rezultati od 100% pozitivnih odgovora odgojitelja.

Podaci iz tablice br.2. grafički su prikazani na slici br. 2 u nastavku



Slika br. 2.- Grafikon o ispitanim tvrdnjama odgajatelja

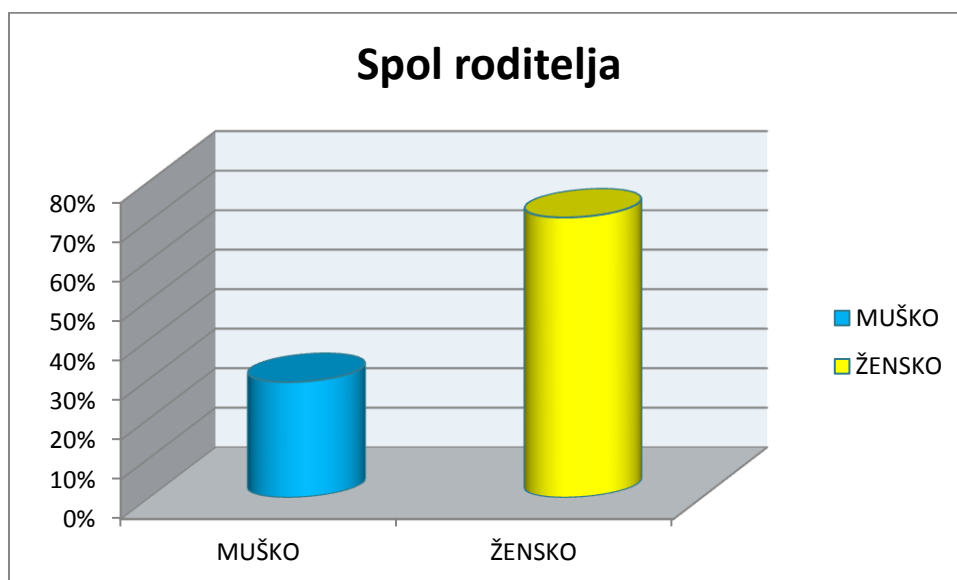
Tablica br. 3- Spol ispitanih roditelja

SPOL	f	%
MUŠKO	28	29%
ŽENSKO	68	71%
Ukupno	96	100%

SPOL	f	%
MUŠKO	28	29%
ŽENSKO	68	71%
Ukupno	96	100%

Tablica br. 3- Spol ispitanih roditelja

U tablici br. 3 prikazani su rezultati vezani uz *spol roditelja*. Od 96 ispitanika, 29% su očevi, dok majke čine 71%. Podaci iz tablice br.3 grafički su prikazani na slici br. 3 iz čega se vidi zastupljenost majka u odgoju djece.



Slika br. 3- Grafikon o zastupljenosti spola roditelja

Ispitivanje se vršilo na 96 roditelja. U sljedećim pitanjima roditelji su trebali odgovoriti s Da ili Ne. Ponuđene tvrdnje bile su sljedeće: Čitam svom djetetu bajke, Smatram da su bajke poučne, Smatram da su bajke primjerene za djecu predškolske dobi, Smatram da su roditelji dovoljno educirani za interpretaciju bajki, Moje dijete se poistovjećuje s likovima iz bajke.

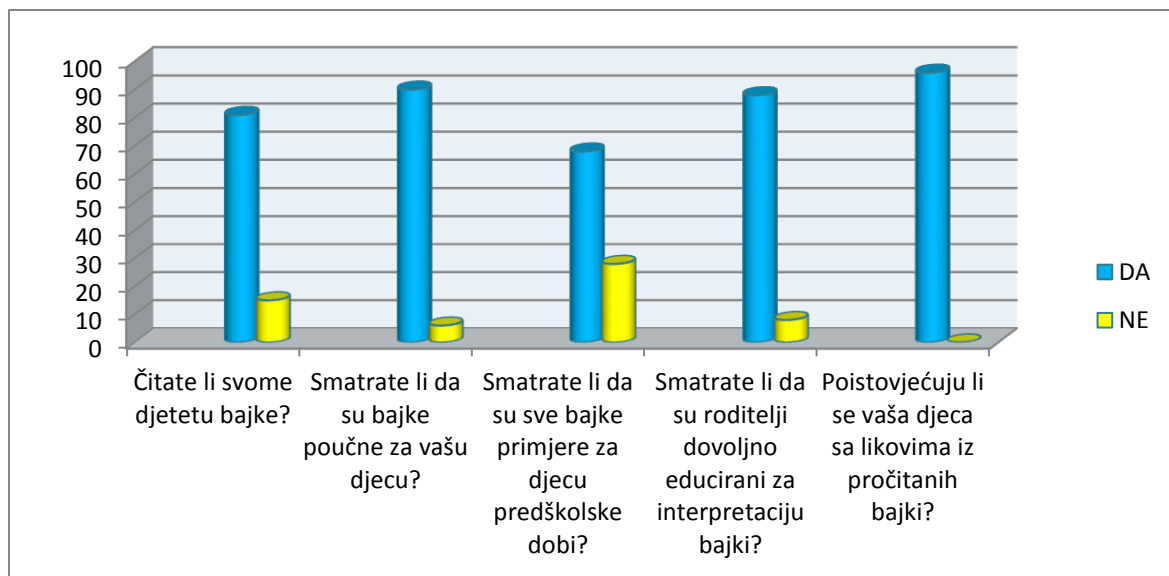
Dobivene rezultate prikazujemo tablicom br. 4.

ISTRAŽIVANJE ZA RODITELJE	POSTOTAK			
	DA	NE	NE%	DA%
Čitate li svome djetetu bajke?	81	15	15,6%	84,4%
Smatrate li da su bajke poučne za vašu djecu?	90	6	93,8%	6,3%
Smatrate li da su sve bajke primjere za djecu predškolske dobi?	68	28	70,8%	29,2%
Smatrate li da su roditelji dovoljno educirani za interpretaciju bajki?	88	8	91,7%	8,3%
Poistovjećuju li se vaša djeca sa likovima iz pročitanih bajki?	96	0	100,0%	0,0%

Tablica br. 4.

Prva tvrdnja koju smo stavili pred roditelje bila je *Čitam svom djetetu bajke*. Iznenađujuće je za primijetiti kako ima i negativnih odgovora (15%), iako je većina roditelja odgovorila pozitivno (84,4%). Kada su upitani zbog čega ne čitaju svojoj djeci bajke, odgovori su bili isti, zbog prezauzetosti i okupacijom oko posla te kasnim dolaženjem kući s posla (umor). Kod druge tvrdnje *Smatram da su bajke poučne za djecu* većina roditelja smatra da su bajke poučne za njihovu djecu. Na sljedeću tvrdnju *Smatram da su sve bajke primjerene djeci predškolske dobi* 70% roditelja odgovorilo je pozitivno, dok se njih 29% ne slaže s tvrdnjom kako su sve bajke primjerene djeci te dobi. Na pitanje obrazloženja njihovog odgovora dosta ih je odgovorilo slično kao i odgojitelji. Rezultati za tvrdnju kako se smatra da su roditelji dovoljno educirani za interpretaciju bajki bio je 91% pozitivan, a 8% negativan. Posljednju tvrdnju *Moje dijete se poistovjećuje sa likovima iz bajke* prati očekivani rezultati od 100% pozitivnih odgovora roditelja.

Podaci iz tablice br. 4. grafički su prikazani na slici br. 4 u nastavku



Slika br. 4. - Grafikon o ispitanim tvrdnjama roditelja

7.10. Rezultati istraživanja

Analizom ankete ispitanih odgojitelja i roditelja djece predškolske dobi u četiri različite ustanove može se zaključiti:

- Ne smatraju svi roditelji i odgojitelji da su sve bajke primjerene za djecu predškolske dobi.
- Odgojitelji smatraju da su dovoljno educirani za interpretaciju bajki, ali isto tako roditelji smatraju da oni osobno nisu dovoljno educirani.
- Većina roditelja i odgojitelja smatraju da su bajke poučne za djecu predškolske dobi.
- Roditelji koji ne čitaju svojoj djeci bajke, ne rade to jer im se ne da, nego su preokupirani poslom.
- Sva djeca poistovjećuju se s likovima iz bajke, i to u većini s pozitivnim likovima.

ZAKLJUČAK

Ovim završnim radom obradili smo temu koja je bitna za predškolsku djecu, ali i za njihove roditelje i odgojitelje. Pomoću teme „Bajka u predškolskom odgoju“ i istraživanja prikazali smo koliko je bajka bitna za djecu predškolske dobi, zašto bi roditelji i odgojitelji trebali djeci čitati bajke, kada i što ćemo postići kod djece čitajući im bajke. Bajke su djeci drage jer su jednostavne, pojednostavljuju priču do same srži. One nisu preslika stvarnosti, više su njena esencija, osobe su dobre ili zle, a dobro uvijek pobjeđuje. I tu se spotiču mnogi roditelji. Djeluje im da je bajka nešto što djecu uči onome čega nema, ne shvaćajući pritom da dijete upravo to i treba. Ono treba priču koja ima potpuno jednoznačne i jasne odnose, jednostavnost i jasnoću priče, nadu da će sve završiti dobro. Bajke su moralne priče, koje djetetu daju priliku da se identificira s onim dobrim i da razvije antipatiju prema onom zlu. Za svaku dob se mogu naći primjerena štiva pa ako roditelji smatraju kako bajka nije primjerena mogu naći nešto u skladu s djetetovim godinama ili promijeniti kraj. Bajke također mogu pomoći pri povezivanju djeteta i roditelja, te stvoriti bazu za prisniji odnos u kasnijoj dobi. Ako roditelji svaku večer djeci čitaju bajke ona će ih zapamtiti i sama će ih početi prepričavati i prilagodit će ih svojim potrebama i željama. Vrlo je bitno birati bajke sa pozitivnom porukom jer će se naučiti nositi sa stresnim situacijama. Bajkom se djeca susreću tijekom cijelog života od predškolske dobi, ali i tijekom cijelog školovanja. Pomoću bajki dijete će naučiti vrijednost knjiga, naučit će čitati i pisati. Naime, bajke imaju veliko odgojno obrazovno značenje u djetetovu životu. Iako neki roditelji smatraju da djeca ne trebaju bajke i da nisu dobre za njih, one su im jako potrebne. Uz bajke uče o dobru, o zlu, o pomaganju, o prijateljstvu, o gubitku. Iako likovi iz bajki djecu očaraju i sva djeca žele biti junaci iz bajki, oni ih i poučavaju, što smiju, a što ne. Međutim, pomoću istraživanja smo saznali da ne smatraju svi roditelji i odgojitelji da su sve bajke primjerene za djecu predškolske dobi, iako je to točno. Za mlađu djecu se ne bi trebale čitati Andersenove bajke koje govore o gubitku, izrugivanju, već Grimmove bajke, koje govore o ljubavi i prijateljstvu. Svi odgojitelji i roditelji trebaju dobro interpretirati bajke, što se djeci bolje bajke interpretiraju to će je ona bolje razumjeti i biti će im zanimljiva i poučna. Anketom je prikazano kako većina roditelja i odgojitelja smatra da su dovoljno educirani za interpretaciju bajki. Pomoću ovog završnog rada zaključujemo da su bajke jako važne za djecu predškolske dobi i da uz njih uče o životu, o ponašanju u društvu, o ponašanju u knjižnici. Iako se mnogi roditelji suzdržavaju kada su bajke u pitanju i žele ih maknuti iz djetetovog života, ne shvaćaju da su upravo bajke ono što

djeci treba. Uz bajke dijete ima sigurnost, prijatelja, može naučiti o daljnjem životu koji ga čeka. Bajke su oduvijek bile i ostat će književna vrsta u kojoj je sve moguće i u kojoj se svi snovi i sva maštanja ostvaruju. Bajke nisu namijenjene samo za djecu, one su namijenjene i za odrasle koji se žele prisjetiti djetinjstva i trenutka kada je sve bilo moguće.

SAŽETAK

U ovom radu nastojalo se prikazati zašto se obrađuju bajke u vrtićima s predškolskom djecom, kako likovi iz bajki utječu na djecu i o čemu ih zapravo bajka uči. U teorijskom dijelu govorilo se općenito o bajci, te koje mjesto bajka ima u životu djeteta. Nadalje, prikazano je kako odabrati bajku za predškolsko dijete, kako i kada ju čitati, zašto djeci trebamo čitati bajke i jesu li klasične bajke strašne za djecu predškolske dobi. Djeca se svakodnevno susreću sa bajkama, u vrtićima ili u obiteljskom okruženju s roditeljima. Bajka je važna za djecu predškolske dobi. Uz bajke uče o životu, o stvarima koje smiju raditi, a koje ne, uče kako se trebaju ponašati u određenim situacijama sa prijateljima, rodbinom, sa starijim osobama. Iako većina roditelja djeci čita bajke, ima roditelja koji smatraju da bajke nisu dobre za djecu. Smatraju da bajke loše utječu na djecu i da su još premalena da upoznaju *zlo* koje se nalazi oko njih. Jednom riječju roditelji žele djecu zaštititi od loših stvari s kojima će se susretati u daljnjem životu. Djeca se uz bajke poistovjećuju s likovima i rade sve što njihovi junaci rade u bajkama. Djeca su tužna kada na početku glavni lik izgubi *borbu* s neprijateljem, ali i dalje su uz svoje junake te znaju da će dobro na kraju pobijediti. Koliko je strah za njihove junake snažan pokazuje to što dijete traži da mu se iznova čita ista bajka. Svi koji djeci čitaju bajke znaju da ih ona snažno doživljavaju. U drugom dijelu, empirijskom dijelu, definiran je predmet istraživanja te se ukazuje na važnost istraživanja. Uzorak istraživanja činili su roditelji i odgojitelji. Na temelju teorijskih i empirijskih podataka zaključujemo da teorija i praksa podupiru jedno drugo. S predškolskom djecom trebamo težiti kreativnijem i maštovitijem radu s bajkama, te ćemo tako postići bolji učinak.

Ključne riječi: bajka, predškolsko dijete, junaci, kreativnost, maštovitost.

SUMMARY

In this paper we aimed to show why fairy tales are processed in kindergarten with pre-school children, how the characters from fairy tales affect the children and what can be learnable from fairy tales. The theoretical part describes a fairy tale in general and a role that it has in the life of a child. Furthermore, it is shown how to choose a fairy tale for the preschool child, how and when to read it, why do kids need to read fairy tales and are classic fairy tales frightening for children of preschool age. Children are surrounded with fairy tales on a daily basis, in kindergartens or in a family environment with the parents. The fairy tale is important for pre-school children. Along with the fairy tales they learn about life, about things they can and cannot do. They learn how to behave in certain situations, with friends, relatives, with the elderly. A fairy tale is the first book with a picture book that parents read to the children. Although most parents read fairy tales to their children, there are parents who believe that fairy tales are not good for children. They consider that the fairy tales have a bad influence on children, and that they are still too small to be familiar with the evil that is around them.

Briefly, the parents want to protect their children from bad things with which they may encounter further in life. The children can identify themselves with the characters from the fairy tales so eventually these characters serve as role models. The children are sad when at the beginning the main character loses a battle with the enemy, but they're still with their heroes and they can rely on the cognition that in the end the good will win. It can easily be seen how great is the fear for their heroes, because a child wants their parents to reread the same fairy tale over and over. Children strongly experience fairy tales and that is the fact that most people are familiar with, especially those who read them on a daily basis.

In the second part, the empirical part, the subject of the research is defined and points to the importance of the research. The research sample consisted of both the parents and the educators. On the basis of the theoretical and empirical data we conclude that theory and practice confirm each other. With preschool children we need to strive for creative work with fairy tales. Only then we will achieve a better effect.

Keywords: fairy tale, preschooler, heroes, creativity, imagination.

LITERATURA

1. Anić, Vladimir. 1994. **Rječnik hrvatskoga jezika**. Novi liber. Zagreb.
2. Bettelheim, Bruno. 2004. **Smisao i značenje bajki**. Tisak itG. Zagreb.
3. Crnković, Milan. 1980. **Dječja književnost: priručnik za studente pedagoških akademija i nastavnike**. Školska knjiga. Zagreb.
4. Crnković, Milan. 1987. **Sto lica priče: antologija dječje priče s interpretacijama**. Školska knjiga. Zagreb.
5. Crnković, Milan; Težak, Dubravka. 2002. **Povijest hrvatske dječje književnost od početka do 1955**. Godine. Znanje. Zagreb.
6. Diklić, Zvonimir; Težak, Dubravka; Zalar, Ivo. 1996. **Primjeri iz dječje književnosti**. DiVič. Zagreb.
7. Javor, Ranka. 1999. **Kako razvijati kulturu čitanja**. Knjižnice grada Zagreba Zagreb.
8. Pintarić, Ana. 2008. **Umjetničke bajke – teorija, pregled i interpretacije**. Matica Hrvatska. Osijek.
9. Propp, Vladimir. 1982. **Morfologija bajke**. Prosveta. Beograd.
10. Puškin, S. Aleksandar. 1998. **Bajke**. Znanje. Zagreb.
11. Rosandić, Dragutin. 2005. **Metodika književnog odgoja**. Školska knjiga. Zagreb.
12. Solar, Milan. 2006. **Rječnik književnog nazivlja**. Golden marketing. Zagreb.
13. Solar, Milan. 1981. **Smrt Sancha Panze: ogledi o književnosti**. NZMH. Zagreb.
14. Težak, Dubravka; Težak, Stjepko. 1997. **Interpretacija bajke**. DiVič. Zagreb.
15. Visinko, Karol. 2005. **Dječja priča: povijest, teorija, recepcija i interpretacija**. Školska knjiga. Zagreb.
16. Zalar, Ivo; Pintarić, Ana. 2008. **Umjetničke bajke – teorija, pregled i interpretacije**. Matica Hrvatska. Osijek.

Internet:

1. Dječji vrtić Markuševac, **Bajka i dijete predškolske dobi**
<http://www.vrtic-markusevec.zagreb.hr/default.aspx?id=60> (9.12.2015.)
2. Girotondo, **Zašto djeca trebaju čitati prave bajke**
<http://girotondo.com.hr/preporuke-djecjih-knjiga/zasto-citati-prave-bajke/>
(19.12.2015.)
3. Inoptimum, **Bajka i dijete** <http://www.inoptimum.com/2011/08/02/bajka-i-dijete/> (9.12.2015.)
4. Metro-portal, **Moderne bajke** <http://metro-portal.hr/moderne-bajke/88426>
(10.12.2015.)
5. P. – H., Sonja, **Trebaju li djeca bajke?**
<http://www.roda.hr/article/read/trebaju-li-djeca-bajke> (9.12.2015.)
6. Roditeljstvo.com, **Klasične bajke prestrašne za djecu?**
<http://roditeljstvo.com/vijesti/klasicne-bajke-prestrasne-za-djecu>
(10.12.2015.)
7. Roditeljstvo.com, **Klasične bajke prestrašne za djecu?**
<http://roditeljstvo.com/vijesti/klasicne-bajke-prestrasne-za-djecu>
(10.12.2015.)
8. Scribd.com, **Narodna bajka**
<http://www.scribd.com/doc/109408234/NARODNA-BAJKA#scribd>
(29.2.2016.)
9. Wikipedija, **Bajka** <https://hr.wikipedia.org/wiki/Bajka> (3.12.2015.)

PRILOZI

ANKETNI UPITNIK ZA RODITELJE

Ovim anketnim upitnikom želimo ispitati Vaša mišljenja i stavove o tome koliko i zašto je bajka važna za vašu djecu. Molimo Vas da pažljivo pročitate svako pitanje i ponuđene odgovore, a tek se onda odgovorite.

Upitnik je anonimn, te Vam time omogućuje diskreciju i iskrenost kako bi se u konačnici dobili što točniji pokazatelji u ovome istraživanju.

Zahvaljujemo na suradnji!

1. Spol

M Ž

2. Smatrate li da su bajke poučne za Vašu djecu?

DA NE

3. Smatrate li da su sve bajke primjerene za djecu predškolske dobi?

DA NE

4. Smatrate li da su roditelji dovoljno educirani za interpretaciju bajki?

DA NE

5. Smatrate li da uz dobru interpretaciju djeca mogu imati potpuni doživljaj istinske ljepote bajke?

DA NE

6. Poistovjećuju li se Vaša djeca sa likovima iz pročitanih bajki?

DA NE

7. Smatrate li da su bajke staromodne?

DA NE

ANKETNI UPITNIK ZA ODGOJITELJE

Ovim anketnim upitnikom želimo ispitati Vaša mišljenja i stavove o tome koliko i zašto je bajka važna u predškolskoj dobi. Molimo Vas da pažljivo pročitate svako pitanje i ponuđene odgovore, a tek se onda odgovorite.

Upitnik je anonimn, te Vam time omogućuje diskreciju i iskrenost kako bi se u konačnici dobili što točniji pokazatelji u ovome istraživanju.

Zahvaljujemo na suradnji!

1. Spol

M Ž

2. Čitate li djeci klasične bajke?

DA NE

3. Čitate li djeci Andersenovu bajku „Djevojčica sa šibicama“ prije spavanja?

DA NE

4. Smatrate li da su sve bajke primjerene za djecu predškolske dobi?

DA NE

5. Smatrate li da su odgojitelji dovoljno educirani za interpretaciju bajki?

DA NE

6. Smatrate li da su bajke poučne za djecu?

DA NE